

Bijlage 5. Behandeling van de adviezen bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als cultuurhistorisch landschap van 'Hayesbos en Verrebeekvallei' en als monument van de boerenarbeiderswoning in vakwerkbouw 'De Scheven Hoek', de boskapel 'Onze-Lieve-Vrouw van Halle' en de 'Sint-Jozefskapel' met kapelbomen in Brakel (Everbeek, Nederbrakel, Opbrakel)

Provincie: Oost-Vlaanderen

Gemeente: Brakel, 7de afdeling, sectie A -1ste afdeling, sectie C - 2de afdeling, sectie C

Objectnummer: 4.03/45059/102.1, 4.01/45059/167.1 en 4.01/45059/168.1 en 4.01/45059/169.1 - Dossiernummer: 4.001/45059/103.1

Omschrijving:

'Hayesbos en Verrebeekvallei'

en

de boerenarbeiderswoning in vakwerkbouw 'De Scheven Hoek', Hayestraat 7,
de boskapel 'Onze-Lieve-Vrouw van Halle, Hayestraat zonder nummer en
de 'Sint-Jozefskapel' met kapelbomen, Hayestraat zonder nummer

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel,

14 JUNI 2016

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen RWO, LNE, MOW en LV

a. Beleidsdomein Ruimtelijke ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

Het advies werd gevraagd op 9 december 2015.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

b. Beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie

Het advies werd gevraagd op 9 december 2015.

- Het departement Leefmilieu, Natuur en Energie, gecoördineerd advies van de diensten Ondergrond Vlaanderen en Land en Bodembescherming en Natuurlijke Rijkdommen, bracht op 22 december 2015 een gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies:

Het advies meldt dat er geen opmerkingen zijn met betrekking tot de aspecten rond bodembescherming, ondergrond en natuurlijke rijkdommen. De bodemerosieproblematiek en bescherming van waardevolle erfgoedbodems werden correct beschreven. Bij de beschrijving van de bodemkundige aspecten zou de bodemgeschiktheid voor landbouw, afgeleid uit de bodemkaart, te raadplegen via de bodemverkenner van DOV-databank, kunnen opgenomen worden. Er wordt gemeld dat er geen ontginningsgebieden zijn gelegen in de omgeving van het cultuurhistorische landschap.

Het omschrijven van de bodemgeschiktheid in functie van landbouw is raadpleegbaar via de bodemkaart op DOV. Deze informatie wordt niet in het beschermingsdossier overgenomen omdat het voor het omschrijven van de erfgoedwaarden, -kenmerken en -elementen hier niet essentieel is.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

- Het agentschap Natuur en Bos bracht op 8 januari 2016 een gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies:

Het advies geldt van ANB enkel voor de afbakening en voorschriften voor het cultuurhistorisch landschap. Over de bescherming van de monumenten spreekt ANB zich niet uit.

Het advies overloopt de geldende juridische toestand. Over de bespreking van de effecten op het habitatrictlijngebied wordt gemeld dat onder punt 'S-IHD rapport' de acties niet correct omschreven werden en er wat de instandhoudingsdoelstellingen beter verwezen wordt naar het aanwijzingsbesluit Vlaamse Ardennen (BVR tot aanwijzing van de speciale beschermingszone 'BE230007 Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuid-Vlaamse bossen' en tot de definitieve vaststelling van de bijhorende instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten) van 23 april 2014 (BS 15 oktober 2014) en het managementplan 1.0, terug te vinden op www.natura2000.vlaanderen.be.

De prioritaire inspanningen voor dit deelgebied (DG 7) zijn:

PI1: kwaliteitsverbetering van aanwezige bos- en andere habitattypes

PI2: omvorming van naaldhout, populierenbossen en (recente) loofhoutaanplantingen naar boshabitattypes en zeer plaatselijk heidekernen

PI3: bosuitbreidingen

PI4: realisatie van aaneengesloten moeras- en graslandcomplexen

PI5: ecologisch beheer van waterlopen

- Dit wordt opgenomen in het inhoudelijk dossier, onder hoofdstuk d. Juridische toestand, Natuur en Bos

Deze voorgestelde bescherming en voorschriften (generieke en bijzondere) mogen de vastgelegde prioritaire inspanningen vastgelegd in het managementplan 1.0 in dit deelgebied niet hypothekeren, krachtens het natuurdecreet (art 36 ter § 1-2).

- Het zoekzonemodel voorziet soms bosdoelen op plaatsen waar de landschapsdoelstellingen grasland of open (agrarisch) gebied zijn. Op sommige plaatsen voorziet het zoekzonemodel graslanddoelen en is er geen conflict tussen zoekzonemodel en landschapsbeschermingsdossier. Op enkele plekken zijn de bosdoelen vanuit OE geen probleem. Sommige plaatsen voorzien IHD grasland terwijl voor CHL bosuitbreiding mogelijk is. Rond het Hayesbos is er op sommige plaatsen bosuitbreiding mogelijk. In de zone open landbouwgebied (open akkerland wordt hernoemd tot open landbouwgebied ter verduidelijking) is geen bebossing wenselijk. In de Verrebeekvallei is de bosuitbreiding zeer beperkt mogelijk. Verrebeekvallei is gedeeltelijk gelegen in zoekzone bosdoelen. In de beheersvisie vanuit Natuurpunt is het deelgebied aangeduid als complex van soortenrijke graslanden, KLE's & beperkte bosuitbreiding. Binnen bos kunnen open plekken tot 3 ha en 5 % tot 15 % van het boshabitat kan openblijven (op het totale bos, niet op perceelsniveau). Dit kan ook in rekening worden gebracht bij het bepalen van de zones die gaan bebost worden. Bij het bebossen van percelen dient naar de landschappelijke context gekeken te worden. De gewenste bosuitbreiding rond het Hayesbos moet zoveel mogelijk op historisch verantwoorde plaatsen gebeuren en rekening houden met de landschappelijke structuren. Het zelfde principe geldt voor de realisatie van aaneengesloten graslandcomplexen. Voor dit beschermde cultuurhistorische landschap is afstemming nodig met de instandhoudingsdoelstellingen.

ANB stelt vast dat de afbakening en voorschriften geen onvermijdbare en herstelbare schade aan de natuur in het VEN zullen veroorzaken. Het opstellen van een verscherpte natuurtoets is dan ook niet noodzakelijk.

p. 37: 'De perceelrandbeplantingen en beekbegeleidende beplantingen moeten goed beheerd en desnoods heraangeplant worden met soorten die traditioneel thuis horen in het landschap'. Hierbij wordt onder andere gewone es voorgesteld. Deze soort is de laatste jaren erg gevoelig voor essenziekte, zodat de kans dat deze kan uitgroeien tot een volwaardige boom voor het ogenblik vrij beperkt is. Het zou goed zijn deze problematiek toch even aan het halen.

- Na gewone es wordt '(rekening houdende met de essenziekte)' toegevoegd.

p. 38 'Er mag geen (huishoudelijk) afvalwater in de beek geloosd worden.' Is dat realistisch? Is het niet beter om een IBE op te leggen of aan te geven dat er geen ongezuiverd afvalwater mag geloosd worden in de beek?

- De zin wordt aangepast naar 'Er mogen geen lozingen van ongezuiverd huishoudelijk of ander afvalwater in de beek gebeuren. Het uitvoeren van het rioleringsplan is aangewezen en zolang is het aanleggen van een IBA een oplossing.'

Volgens de nota moeten 'het historisch permanente grasland en het open akkerland als dusdanig behouden worden en er wordt aangegeven dat bosuitbreiding niet kan om de openheid van het gebied te vrijwaren.' De locaties van deze graslanden en het akkerland zijn niet op kaart aangeduid, zodat het moeilijk te achterhalen valt in welke mate deze visie strookt met de goedgekeurde instandhoudingsdoelstellingen, waar juist gestreefd wordt naar bosuitbreiding. Volgens de nu geldende zoekzonekaarten wordt er bebossing voorzien in (landschappelijk waardevol) agrarisch gebied.

- Deze gebieden staan aangeduid op de kaarten MB_bijlage2_planDeelgebieden wat de aanduiding van de deelgebieden betreft (open akkerland) en G_kaart_deelgebieden_en_erfgoedelementen_A3 wat de kaart met de historisch permanente graslanden betreft.
- De zoekzonekaarten geven nog niet in detail aan wat waar zal gerealiseerd worden.

Toelatingsplichtige handelingen: in deze paragraaf is een uitgebreide lijst met activiteiten opgenomen waarvoor een toelating moet aangevraagd worden aan OE. Hierbij is het belangrijk dat men steeds rekening zal moeten houden met de overige wetgeving die in deze gebieden van kracht is en dat de aanvrager er zich van bewust moet zijn dat een toelating van OE niet altijd voldoende is.

- De overige wetgeving blijft onverminderd van kracht. Vaak is een toelating geïntegreerd als advies binnen vergunningsaanvragen (voorbeeld een stedenbouwkundige of natuurvergunning). Alleen als er geen andere vergunning of toelating nodig is, dient men rechtstreeks aan OE de toelating aan te vragen.

Om verwarring te verhinderen is het noodzakelijk om tegenstrijdigheden te voorkomen tussen de instandhoudingsdoelstellingen en het beschermingsbesluit. In de uitvoering van artikel 36 ter § 1-2 van het natuurdecreet, acht ANB het noodzakelijk om voor de voorlopige bescherming een overleg

tussen beide betrokken diensten te organiseren, om na te gaan in welke mate rekening kan gehouden worden met de visies en de reeds goedgekeurde maatregelen.

➤ Er is hierover bilateraal overleg geweest met ANB op 4 februari 2016.

Het agentschap voor Natuur en Bos wenst een afschrift van de beslissing over de bescherming te ontvangen.

➤ De behandeling van het advies wordt aan het agentschap voor Natuur en Bos bezorgd.

Conclusie: Het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier en/ of op het ministerieel besluit. Het inhoudelijk dossier en/ of het ministerieel besluit zijn als volgt aangepast:

- Hoofdstuk 'd. Juridische toestand, Natuur en Bos' wordt zoals hierboven beschreven aangepast.
 - P. 37 Na gewone es wordt '(rekening houdende met de essenziekte)' toegevoegd.
 - P. 37 Er mogen geen lozingen van 'ongezuiverd' huishoudelijk of ander afvalwater in de beek gebeuren. 'Het uitvoeren van het rioleringsplan is aangewezen en zolang is het aanleggen van een IBA is een oplossing.'
- De overige agentschappen brachten geen advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerendergoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

c. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd gevraagd op 9 december 2015.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerendergoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

d. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd gevraagd op 9 december 2015.

Het departement Landbouw en Visserij bracht op 7 januari 2016 een gunstig advies uit voor de bescherming van de monumenten en een ongunstig advies uit over de bescherming van het cultuurhistorisch landschap. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

De overige agentschappen brachten geen advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerendergoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Behandeling van het advies:

De voorlopige bescherming betreft de regio van het Hayesbos en de Verrebeekvallei, grotendeels gelegen in natuurgebied, maar ook deels in (landschappelijk waardevol) agrarisch gebied. Het gebied is ook grotendeels aangeduid als speciale beschermingszone (SBZ-H) in het Natura2000-netwerk. De natuur- en landschapswaarde van deze percelen zijn dan ook beschermd door de natuurwetgeving.

- De KLE's zijn via de natuurwetgeving beschermd. Andere erfgoedwaarden, -kenmerken en -elementen zijn dat niet. De bescherming als onroerend erfgoed is niet hetzelfde als een bescherming binnen het natuurdecreet. De erfgoedbescherming verduidelijkt de erfgoedwaarden, stelt een beheersvisie voorop, koppelt toelatingsplichtige werken aan het erfgoedobject en opent de mogelijkheid voor het aanvragen aan erfgoed- en onderzoekspremies ter ondersteuning van de inspanningen voor het erfgoedbehoud. De natuurwetgeving maakt dat voor het wijzigen van kleine landschapselementen er een natuurvergunning nodig is. Dit blijft onverminderd van kracht maar kan niet gelijk gesteld worden aan een erfgoedbescherming.

In de regio die ter advisering voorligt, zijn geen actieve landbouwzetels noch huiskavels gelegen, maar wel percelen in landbouwgebruik.

- Dit klopt, maar dit speelt geen rol in het bepalen van de erfgoedwaarde van een gebied.

Een aantal graslandpercelen in de regio zijn bovendien bijkomend beschermd binnen de landbouwwetgeving als ecologisch kwetsbaar blijvend grasland (EKBG).

- Dit onderbouwt eveneens de waarde van deze graslanden en ondersteunt de doelstellingen van de landschapsbescherming.

In de tekst wordt gewag gemaakt van erosiebestrijdingsmaatregelen. Op landbouwpercelen die zeer hoog en hoog erosiegevoelig zijn, zijn erosiemaatregelen reeds verplicht. Wij wensen dan ook geen bijkomende verplichtingen inzake erosie op deze of andere landbouwpercelen.

- De geldende erosiebestrijdingsmaatregelen blijven los van een landschapsbescherming van kracht. Er worden via de bescherming geen extra maatregelen opgelegd. De beheersdoelstelling rond erosiebestrijding geeft aan dat dit voor het landschap een belangrijk punt is. De verplichte erosiemaatregelen zijn hierop een antwoord.

Gezien het departement Landbouw en Visserij het ter advisering voorliggend cultuurhistorisch landschap "Hayesbos en Verrebeekvallei" reeds vergaand beschermd acht door andere sectorale wetgeving, geven wij een ongunstig advies voor de voorlopige bescherming ervan.

- Er is geen andere sectorale wetgeving die de bescherming van de erfgoedwaarden, -kenmerken en -elementen regelt. Bepaalde aspecten van de natuur- en landbouwwetgeving ondersteunen de waarden van het cultuurhistorisch landschap. De erfgoedbescherming verduidelijkt de erfgoedwaarden, stelt een beheersvisie voorop, koppelt toelatingsplichtige werken aan het erfgoedobject en opent de mogelijkheid voor het aanvragen aan erfgoed- en onderzoekspremies ter ondersteuning van de inspanningen voor het erfgoedbehoud. Andere wetgevingen voorzien dit niet.

Voorlopige bescherming als monument van de boerenarbeiderswoning "De Scheven Hoek"; de boskapel "Onze-Lieve-Vrouw van Halle" en de "Sint-Jozefskapel" met kapelbomen (Brakel). Deze boerenarbeiderswoning en kapellen zijn niet in landbouwgebruik. Het departement Landbouw en Visserij geeft een gunstig advies voor de voorlopige bescherming ervan.

- Hiervan wordt akte genomen. De erfgoedwaarde staat los van mogelijk landbouwgebruik.

Graag hadden we feedback gekregen over hoe ons advies verwerkt werd en ontvingen wij een exemplaar van het eindadvies.

- De behandeling van het advies wordt aan het Departement Landbouw en Visserij bezorgd.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

2. Advies uitgebracht door de betrokken gemeente Brakel

Het advies werd gevraagd op 9 december 2015.

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht op 21 december 2015 een gunstig advies uit over de bescherming van de drie monumenten en een ongunstig advies uit over de bescherming van het cultuurhistorische landschap. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies:

Er wordt akte genomen van het gunstig advies voor de voorlopige bescherming van "De Scheven Hoek", de kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Halle en de Sint-Jozefskapel.

Het ongunstig advies wordt verleend over voorlopige bescherming van het Hayesbos en de Verrebeekvallei met inbegrip van de woningen in deze gebieden. Dit op basis van het feit dat de impact van deze voorgestelde voorlopige bescherming op het landbouwgebeuren onduidelijk is en dit in het bijzonder in het licht van de (actuele) problemen inzake:

- 1° instandhoudingsdoelstellingen (IHD)
- 2° programmatische aanpak stikstof (PAS)
- 3° erosiebestrijding

- IHD: Het proces rond de instandhoudingsdoelstellingen loopt nog. De doelstellingen rond bosuitbreiding zijn mogelijk vanuit landschappelijk oogpunt niet wenselijk. Bij het bebossen van percelen dient naar de landschappelijke context gekeken te worden; zo is het bebossen van waardevolle kleinschalige landschappen met veel graslanden en KLE's niet wenselijk (zoals de Verrebeekvallei buiten het Hayesbos) noch het bebossen van open akkergebied (zoals het landbouwgebied rond Doensberg). De gewenste bosuitbreiding rond het Hayesbos moet zoveel mogelijk op historisch verantwoorde plaatsen gebeuren en rekening houden met de landschappelijke structuren. Het zelfde principe geldt voor de realisatie van aaneengesloten graslandcomplexen.

Voor dit beschermde cultuurhistorische landschap is afstemming nodig met de instandhoudingsdoelstellingen.

- PAS: Er zijn binnen de ontwerpafbakening geen actieve landbouwzetels, wel landbouwpercelen. De PAS in het kader van vergunningen voor landbouwbedrijven zal dan ook vermoedelijk eerder weinig binnen de afbakening van het cultuurhistorisch landschap spelen.
- Erosiebestrijding: De geldende erosiebestrijdingsmaatregelen blijven los van een landschapsbescherming van kracht. Er worden via de bescherming geen extra maatregelen

opgelegd. De beheersdoelstelling rond erosiebestrijding geeft aan dat dit voor het landschap een belangrijk punt. De verplichte erosie maatregelen zijn hierop een antwoord.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 9 december 2015.

De VCOE bracht op 14 januari 2016 een gunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies:

De commissie vindt het positief dat in voorliggend dossier de aandacht uitgaat naar zowel het cultuurhistorisch landschap als het bouwkundig erfgoed binnen dat landschap. Een geïntegreerde benadering van het aanwezige erfgoed in dit waardevolle gebied stimuleert de verdere ontwikkeling van een geïntegreerde (beheers)visie voor erfgoed.

De commissie merkt evenwel op dat in het gebied uiteenlopende ruimtelijke gebruikers (natuur en landbouw) actief zijn en diverse beschermingsstatuten (natuur –en reservaatgebied) en doelstellingen (bijvoorbeeld Instandhoudingsdoelstellingen, Programmatorische Aanpak Stikstof) gelden die gericht zijn op de bescherming van de natuurlijke en ecologische waarde van het gebied.

Op basis van het inhoudelijke dossier blijkt evenwel niet duidelijk in welke mate en hoe de verschillende doelstellingen in het gebied op elkaar zullen worden afgestemd. De effectiviteit van de bescherming van grotere gebieden zoals cultuurhistorische landschappen is zeer sterk afhankelijk van de mate waarin afstemming tussen de diverse betrokken actoren en overheden kan bereikt worden. De commissie vraagt aldus bijzondere aandacht voor vroegtijdig overleg en afstemming tussen de betrokken actoren in het gebied.

- Het proces rond de instandhoudingsdoelstellingen loopt nog. De doelstellingen rond bosuitbreiding zijn mogelijk vanuit landschappelijk oogpunt niet wenselijk. Bij het bebossen van percelen dient naar de landschappelijke context gekeken te worden; zo is het bebossen van waardevolle kleinschalige landschappen met veel graslanden en KLE's niet wenselijk (zoals de Verrebeekvallei buiten het Hayesbos) noch het bebossen van open akkergebied (zoals het landbouwgebied rond Doensberg). De gewenste bosuitbreiding rond het Hayesbos moet zoveel mogelijk op historisch verantwoorde plaatsen gebeuren en rekening houden met de landschappelijke structuren. Het zelfde principe geldt voor de realisatie van aaneengesloten graslandcomplexen. Voor dit beschermde cultuurhistorische landschap is afstemming nodig met de instandhoudingsdoelstellingen.

Afbakening. Artikel 1 van het ministerieel besluit lijst de kadastrale percelen op die deel uitmaken van het te beschermen cultuurhistorisch landschap en de te beschermen monumenten.

De commissie merkt op dat het te beschermen cultuurhistorisch landschap zich over een groot gebied uitstrekt. Het afgebakende gebied wordt opgedeeld in drie uiteenlopende deelgebieden, met name Hayesbos en omgeving, de Verrebeekvallei, en het open akkergebied rond Doensberg. Deze opdeling maakt het mogelijk om per deelgebied beheersdoelstellingen op te maken. De ruime afbakening laat tevens toe een doordachte landschappelijke visie voor het gebied te ontwikkelen.

De commissie vraagt om bijkomend de zone tussen de Driestenbroekestraat en de Hayestraat in de afbakening op te nemen. Deze zone maakt deel uit van de ankerplaats en is erg bepalend voor de fysische structuur en hellingsgraad van dit deel van het landschap. Ook in noordelijke richting en aansluitend op het beschermde dorpsgezicht rond de Verrebeekmolen kan de afbakening zinvol worden uitgebreid. In deze zone situeert zich de biologisch rijke middenloop van de Verrebeek, omringend door een kleinschalig graslandencomplex. Om de landschappelijke aftakeling van dit gebied ten noorden van de voorgestelde afbakening tegen te gaan, stelt de commissie voor de afbakening met deze zone uit te breiden.

- De aangehaalde zones horen niet tot het gebied van het 'Hayesbos en Verrebeekvallei' waar de erfgoedwaarden rond houtige beplantingen met erfgoedwaarde en historisch permanente graslanden het hoogste zijn, en worden daarom in dit beschermingsdossier buiten beschouwing gelaten.

De commissie meent dat de keuze voor de voorgestelde afbakening bijkomend kan gemotiveerd worden in het inhoudelijke dossier. Zo dient aangevuld te worden hoe de afbakening van het cultuurhistorisch landschap zich verhoudt tot de rest van de ankerplaats.

- Het te beschermen cultuurhistorisch landschap maakt deel uit van de ankerplaats 'Trimpontbos en Hayesbos' uit de Landschapsatlas. De volledige ankerplaats heeft een erfgoedwaarde. Het beschermingsvoorstel komt voort uit het thematische beschermingspakket van het belangrijkste gekende levende houtig erfgoed van Vlaanderen. Het beschermingsvoorstel omvat het gebied dat zeer rijk is aan diverse erfgoedelementen, met nadruk op de houtige beplantingen. Deze paragraaf wordt toegevoegd onder de motivering van de afbakening (p. 33-34).

Tot slot vraagt de commissie aandacht voor de toekomstige ontwikkeling van het ruime gebied rondom de voorgestelde afbakening. Deze toekomstige ontwikkeling dient uit te gaan van een geïntegreerde benadering waarin de verschillende ruimtelijke functies (natuur en bos, erfgoed, landbouw, bos) ten opzichte van elkaar worden afgewogen. Het instrument onroerenderfgoedrichtplan zou interessant kunnen zijn voor het betrokken gebied. Het onroerenderfgoedrichtplan vormt een sectorale insteek op basis waarvan de ontwikkeling van het onroerend erfgoed geïntegreerd en in samenspraak met andere sectoren en bestuursniveaus benaderd kan worden. Voorliggend dossier kan hiertoe een eerste aanzet vormen. De commissie benadrukt dat de opmaak van zo'n onroerenderfgoedrichtplan slechts zinvol is voor een groot gebied waarin ook de omliggende landschappen en ankerplaatsen opgenomen worden om zo de relaties en samenhang tussen de omliggende bronbossen aan bod te laten komen. De commissie is er zich evenwel van bewust dat voorlopig nog onduidelijkheid bestaat over het doel, de inhoud en de draagwijdte van dit nieuwe instrument.

- Een onroerenderfgoedrichtplan (OERP) biedt een visie op de toekomstige ontwikkeling van erfgoedwaarden en -kenmerken binnen een thema of gebied en verduidelijkt de aandachtspunten vanuit het onroerenderfgoedbeleid en formuleert beheers- en ontwikkelingsdoelstellingen. Hieraan kan een actieprogramma gekoppeld worden. Een OERP voor de Zuid-Vlaamse bronbossen is een mogelijkheid, maar vergt verder onderzoek. Voor het gebied dat als cultuurhistorisch landschap is beschermd kan een beheersplan worden opgemaakt. In het geval van een ligging in natuur- of bosgebied is een geïntegreerd beheersplan het meest aangewezen.

Artikel 2 van het beschermingsbesluit gaat in op de erfgoedwaarden, erfgoedkenmerken en erfgoedelementen die de bescherming verantwoorden.

De commissie erkent de erfgoedwaarden van het Hayesbos en de Verrebeekvallei die omwille van de wetenschappelijke, historische, esthetische, volkskundige en ruimtelijk-structurerende waarde ter bescherming als cultuurhistorisch landschap worden voorgelegd.

De commissie wijst onder meer op het aanwezige stelsel van bronnen en zijbronbeken en het voorkomen van verschillende geomorfologische processen en typische bronbosvegetatie. Het gehele cultuurhistorische landschap vormt een gevarieerde landschappelijke structuur die van zuid naar noord overgaat van een gesloten naar een (half)open karakter.

De commissie erkent eveneens de erfgoedwaarde van het bouwkundig erfgoed dat in voorliggend dossier wordt voorgedragen ter bescherming als monument. De commissie erkent de historische, ruimtelijk-structurerende en esthetische waarde van de boerenarbeiderswoning 'De Scheven Hoek', alsook de architecturale en volkskundige waarde van de Onze-Lieve-Vrouw van Halle kapel inclusief polychroom beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Halle en de architecturale, culturele en volkskundige waarde van de Sint-Jozefskapel met kapelbomen en blauw-wit geschilderd altaar en gepolychromeerd beeld van de Heilige Jozef. Wat betreft de beide kapellen merkt de commissie evenwel op dat het inhoudelijk dossier geen afwegingskader bevat waarbinnen deze kapellen in een ruimer kader worden besproken en geëvalueerd. Beide kapellen vormen de herkenbare materiële uiting van vroegere populaire en wijd verspreide heiligencultussen. Het is volgens de commissie echter nog onvoldoende duidelijk in hoeverre de kapellen ook een unieke plaats innemen binnen het vergelijkbare religieuze patrimonium in Vlaanderen.

- De kapellen zijn niet vergeleken met andere kapellen maar ontleen hun waarde ook heel sterk vanuit hun contextwaarde en ensemblewaarde met het omliggende landschappelijke en bouwkundige erfgoed.

De commissie vindt het positief dat er een gedetailleerde opsomming wordt gemaakt van alle erfgoedkenmerken en -elementen per deelgebied en per te beschermen monument. Wat betreft het bouwkundig erfgoed gelegen binnen het cultuurhistorisch landschap merkt de commissie op dat er een zinvol onderscheid wordt gemaakt tussen constructies met en constructies zonder (of met beperkte) erfgoedwaarde.

De beheersdoelstellingen worden geformuleerd in artikel 3 van het ministerieel besluit. De commissie merkt op dat de bescherming tot doel heeft de aanwezige erfgoedwaarden, -kenmerken en -elementen te

vrijwaren en te versterken. Behoud, goed beheer en herstel indien nodig van deze kenmerken en elementen staan daarbij centraal.

De commissie kan deze beheersvisie ondersteunen maar wijst erop dat er specifiek in dit dossier voorzichtig moet worden omgesprongen met het herstel van erfgoedkenmerken en -elementen. Een belangrijk deel van de erfgoedkenmerken van het cultuurhistorisch landschap vinden namelijk hun oorsprong in natuurlijke processen. Dit evolutieve karakter van het landschap moet volgens de commissie waar mogelijk gevrijwaard worden.

- Het is geenszins de bedoeling, en het is ook niet mogelijk, om een landschap te bevriezen. Een voortgaande evolutie binnen de draagkracht en in samenhang met de erfgoedwaarden van het gebied blijft steeds mogelijk.

Voor het cultuurhistorisch landschap worden een aantal specifieke beheersdoelstellingen opgenomen. Het Hayesbos dient beschermd te worden tegen (grootschalige) ingrepen en schade ten gevolge van commercieel bosbeheer en bosbouw. Er is sprake van het vermijden van bodemverstoringen en -erosie, het herstellen van het tracé van een oude buurtweg en het beheer van bodem- en wegbeplantingen. Specifiek voor de Verrebeekvallei beoogt de beheersvisie het verderzetten van het graslandbeheer en het vrijwaren van de natuurlijke loop van en processen in de Verrebeek en het vermijden van bosuitbreidingen en bodemverdichtingen. Het open akkergebied dient als dusdanig behouden te worden, bosuitbreidingen en vertuining moeten vermeden worden ten voordele van de open ruimte.

Specifiek met betrekking tot het bouwkundig erfgoed wordt vooropgesteld dat dit bij vernieling ten gevolge van verglijdingen in oorspronkelijke staat hersteld moet worden. De commissie wenst erop te wijzen dat niet alle bouwkundige constructies binnen het landschap een even grote erfgoedwaarde hebben. De commissie vraagt daarom dat het herstel in de oorspronkelijke staat alleen van toepassing wordt gemaakt op het bouwkundig erfgoed waarvan in artikel 2 van het besluit wordt aangegeven dat dit erfgoedwaarde heeft.

- Het is inderdaad zo dat deze beheersdoelstelling alleen voor het bouwkundig erfgoed met erfgoedwaarde van toepassing is. De andere gebouwen worden in het dossier 'gebouw zonder of met beperkte erfgoedwaarde' genoemd. De zin 'Wanneer een verglijding bouwkundig erfgoed vermeld in het dossier (deels) vernielt dient het in oorspronkelijke staat te worden hersteld' bij de beheersdoelstelling wordt aangevuld met de verwijzing naar het artikel in het besluit: 'Wanneer een verglijding bouwkundig erfgoed waarvan in artikel 2 van het besluit wordt aangegeven dat het erfgoedwaarde heeft (deels) vernielt, dient het in oorspronkelijke staat te worden hersteld'.

De commissie vindt het positief dat in artikel 4 wordt ingegaan op de voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van de beschermde monumenten en het cultuurhistorisch landschap. De commissie ondersteunt alle opgesomde voorschriften.

Artikel 5 van het beschermingsbesluit gaat zeer uitgebreid in op de algemene en specifieke toelatingsplichten. De commissie gaat akkoord met de opgesomde toelatingsplichten in artikelen 5.1 tot en met 5.4. Wat betreft artikel 5.5 betreffende het uitvoeren van werken aan het dak en de buitenmuren van constructies die als erfgoedelement zijn opgenomen merkt de commissie op dat deze bepalingen ook van toepassing zijn op constructies zonder (of met beperkte) erfgoedwaarde. Van deze minder waardevolle constructies werden geen details zoals de kleur of samenstelling van de afwerkingslagen of de kenmerken van het buitenschrijnwerk beschreven. De commissie vraagt zich aldus af waaraan het uitvoeren van de in artikel 5.5 vermelde werken aan deze constructies getoetst kan worden. De commissie vraagt daarom dat deze toelatingsplicht slechts geldig zou zijn voor het bouwkundig erfgoed waarvan in artikel 2 van het besluit wordt aangegeven dat dit erfgoedwaarde heeft.

- Het is de bedoeling dat deze voorschriften enkel van toepassing zijn op het bouwkundig erfgoed waarvan in artikel 2 van het besluit wordt aangegeven dat dit erfgoedwaarde heeft. De formulering wordt in die zin aangepast: Art. 5.5 ... §1. het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies die als bouwkundig erfgoed waarvan in artikel 2 van het besluit wordt aangegeven dat dit erfgoedwaarde heeft zijn opgenomen in het beschermingsbesluit:

Conclusie: het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit. Het inhoudelijk dossier en/ of het beschermingsbesluit werden als volgt aangepast:

- Beheersdoelstellingen: Hayesbos: Wanneer een verglijding bouwkundig erfgoed waarvan in artikel 2 van het besluit wordt aangegeven dat het erfgoedwaarde heeft (deels) vernielt, dient het in oorspronkelijke staat te worden hersteld.
- Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed: Art. 5.5 ... §1. het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies die als bouwkundig

erfgoed waarvan in artikel 2 van het besluit wordt aangegeven dat dit erfgoedwaarde heeft, zijn opgenomen in het beschermingsbesluit.

4. Conclusie

De uitgebrachte adviezen hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit. Het inhoudelijk dossier en/ of het beschermingsbesluit werden als volgt aangepast:

- 'Open akkerland' wordt hernoemd tot 'open landbouwgebied' ter verduidelijking.
- P. 34. onder motivering van de afbakening: toevoeging 'Het te beschermen cultuurhistorisch landschap maakt deel uit van de ankerplaats 'Trimpontbos en Hayesbos' uit de Landschapsatlas. De volledige ankerplaats heeft een erfgoedwaarde. Het beschermingsvoorstel komt voort uit het thematische beschermingspakket van het belangrijkste gekende levende houtig erfgoed van Vlaanderen. Het beschermingsvoorstel omvat het gebied dat zeer rijk is aan diverse erfgoedelementen, met nadruk op de houtige beplantingen.'
- P. 36: Hoofdstuk 'd. Juridische toestand, Natuur en Bos' wordt aangepast zoals gevraagd in het advies van ANB:
'De afbakening van het beschermingsvoorstel is deels gelegen binnen een zoekzone voor instandhoudingsdoelstellingen (IHD): aanwijzingsbesluit Vlaamse Ardennen (BVR tot aanwijzing van de speciale beschermingszone 'BE230007 Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuid-Vlaamse bossen' en tot de definitieve vaststelling van de bijhorende instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten) dd. 23 april 2014 (BS 15 oktober 2014) en het managementplan 1.0, terug te vinden op www.natura2000.vlaanderen.be.

De prioritaire inspanningen voor dit deelgebied (DG 7) zijn:

PI1: kwaliteitsverbetering van aanwezige bos- en andere habitattypes

PI2: omvorming van naaldbos, populierenbossen en (recente) loofhoutaanplantingen naar boshabitattypes en zeer plaatselijk heidekernen

PI3: bosuitbreidingen

PI4: realisatie van aaneengesloten moeras- en graslandcomplexen

PI5: ecologisch beheer van waterlopen

- P. 37: Na gewone es wordt '(rekening houdende met de essenziekte)' toegevoegd.
- P. 38: Er mogen geen lozingen van 'ongezuiverd' huishoudelijk of ander afvalwater in de beek gebeuren. 'Het uitvoeren van het rioleringsplan is aangewezen en zolang is het aanleggen van een IBA een oplossing.'
- Beheersdoelstellingen: Hayesbos: Wanneer een verglijding bouwkundig erfgoed waarvan in artikel 2 van het besluit wordt aangegeven dat het erfgoedwaarde heeft (deels) vernielt, dient het in oorspronkelijke staat te worden hersteld.
- Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed: Art. 5.5 ... §1. het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies die als bouwkundig erfgoed waarvan in artikel 2 van het besluit wordt aangegeven dat dit erfgoedwaarde heeft, zijn opgenomen in het beschermingsbesluit.